

Kurikulární dokumenty, základní legislativní dokumenty školství v ČR

Řízení institucí výchovy, vzdělávání
a veřejné správy

Základní **legislativní** dokumenty

- Ústava
- Listina základních lidských práv a svobod
- Deklarace práv dítěte
- Školský zákon
- Rámcové vzdělávací programy

A. Ústava ČR

- **Článek 2**

(4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

- **Článek 3**

Součástí ústavního pořádku České republiky je [Listina základních práv a svobod](#).

B. Listina základních práv a svobod

- Každý má právo na vzdělání.
- Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

V ČR

- Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možnosti společnosti též na vysokých školách.
- Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem
- čl. 24 odst. 2a, čl. 26 odst. 1 , čl. 16 odst. 3, čl. 15 odst. 2.

C. Deklarace práv dítěte

- Úmluva o právech dětí
- Deklarující státy - ochrana dětí před porušováním jejich práv

D. Školský zákon

- **561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- upravuje vzdělání a výchovu ve školách a školských zařízeních, vyjma vzdělávání na vysokých školách
- zásady a cíle vzdělávání s důrazem na vzdělávací proces
- dává možnost dotvářet obsah vzdělávání konkrétně na určité škole, a to podle zásad rámcového vzdělávacího programu
- podporuje zvyšování rovnosti v přístupu ke vzdělání i žákům se zvláštními vzdělávacími potřebami
- umožňuje alternativní vzdělávací cesty i uznávání předchozího vzdělávání.
- vzdělávání na veřejných školách je bezplatné, a to včetně posledního roku předškolního vzdělávání
- Podle zákona je veden rejstřík škol, informační systém o žácích (školní matrika)
- upravuje práva a povinnosti žáků a studentů,
- stanovuje orgány státní správy a samosprávy ve školství, jejich kompetence
- upravuje právní postavení školy, zásady financování a finanční toky, kontrolu
- novelizace
- [Zákon](#)
- [Vyhlášky](#)

Školský zákon

Zákon č. 561/2004 Sb.

Vzdělávací programy

- § 3

System vzdělávacích programů

- (1) Pro **každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání** se vydávají **rámcové vzdělávací programy**. Rámcové vzdělávací programy **vymezují** povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků přidělovaných podle § 160 až 162.
- (2) Vzdělávání v **jednotlivé škole a školském zařízení** se uskutečňuje podle **školních vzdělávacích programů**.
- (3) Vyšší odborné vzdělávání v každém oboru vzdělání v jednotlivé vyšší odborné škole se uskutečňuje podle vzdělávacího programu akreditovaného podle § 104 až 106.

Školský zákon

Zákon č. 561/2004 Sb.

§ 4

Rámcové vzdělávací programy

(1) **Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů,** jakož i podmínky pro **vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími** potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání dále stanoví členění obsahu vzdělávání podle jednotlivých období nebo ročníků.** Podmínky ochrany zdraví pro uskutečňování vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví.

(2) **Rámcové vzdělávací programy musí odpovídat nejnovějším poznatkům:**

- **a)** vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat, a
- **b)** pedagogiky a psychologie o účinných metodách a organizačním uspořádání vzdělávání přiměřeně věku a rozvoji vzdělávaného.
- Podle těchto hledisek budou rámcové vzdělávací programy také upravovány. Tvorbu a oponenturu rámcových vzdělávacích programů zajišťují příslušná ministerstva prostřednictvím odborníků vědy a praxe, včetně pedagogiky a psychologie.

(3) **Rámcové vzdělávací programy vydává ministerstvo** po projednání **s příslušnými ministerstvy.** **Rámcové vzdělávací programy pro zdravotnické obory vydává ministerstvo** po projednání s Ministerstvem zdravotnictví. **Rámcové vzdělávací programy zaměřené na přípravu k výkonu regulovaného povolání vydává ministerstvo** po projednání s příslušným uznávacím orgánem. **Rámcové vzdělávací programy pro obory vzdělání ve školách v působnosti Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti vydávají tato ministerstva** po projednání s ministerstvem. **Rámcové vzdělávací programy pro odborné vzdělávání projednají ministerstva před jejich vydáním s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a kraji.**

(4) **Rámcové vzdělávací programy je možné v závažných případech měnit,** a to s účinností nejdříve od začátku následujícího školního roku, pokud nejde o změny vyplývající z platných právních předpisů. V takovém případě ministerstvo, které rámcový vzdělávací program vydalo, zveřejní změnu s dostatečným časovým předstihem.

Školský zákon

ZŠ

POVINNOST ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

§ 36

Plnění povinnosti školní docházky

- **(1)** Školní docházka je povinná po **dobu devíti školních roků**, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne **sedmáctého roku věku** (dále jen "povinná školní docházka").
- **(2) Povinná školní docházka se vztahuje na státní občany České republiky a na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky pobývají déle než 90 dnů.** Dále se povinná školní docházka vztahuje na jiné cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území České republiky trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany
- **(3) Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku,** pokud mu není povolen odklad. Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince k plnění povinné školní docházky podle věty druhé je také doporučení vyjádření školského poradenského zařízení, podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června doporučení vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře, která k žádosti přiloží zákonný zástupce.
- **(4) Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.**

Školský zákon

ZŠS

§ 48

Vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a s autismem

- **(1)** Žáci se **středně těžkým a těžkým mentálním postižením**, se souběžným postižením více vadami a s autismem se mohou vzdělávat v základní škole speciální, a to na žádost zákonného zástupce a na základě písemného doporučení školského poradenského zařízení.
- **(2)** Vzdělávání v základní škole speciální má deset ročníků a člení se na první stupeň a druhý stupeň. První stupeň je tvořen prvním až šestým ročníkem, druhý stupeň sedmým až desátým ročníkem.

Školský zákon

ZŠ, ZŠS

Ukončení základního vzdělávání

§ 54

- **(1)** Dokladem o dosažení **základního vzdělání je vysvědčení o úspěšném ukončení devátého, popřípadě desátého ročníku základního vzdělávání**, vysvědčení o úspěšném ukončení druhého ročníku šestiletého gymnázia nebo čtvrtého ročníku osmiletého gymnázia nebo osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře, nebo **vysvědčení vydané po úspěšném ukončení kursu pro získání základního vzdělání**. Tato vysvědčení jsou opatřena doložkou o získání stupně základního vzdělání.

§ 55

- **(1)** Ředitel školy může žákovi, který po **splnění povinné školní docházky nezískal základní vzdělání**, povolit po posouzení důvodů uvedených v žádosti jeho zákonného zástupce a na základě dosavadních výsledků vzdělávání žáka pokračování v základním vzdělávání, nejdéle však do konce školního roku, v němž žák dosáhne osmnáctého roku věku.
- **(2)** Žákovi uvedenému **v § 16 odst. 9** může ředitel školy ve výjimečných případech povolit pokračování v základním vzdělávání do konce školního roku, v němž žák dosáhne **dvacátého roku věku, v případě žáků vzdělávajících se ve vzdělávacím programu základní školy speciální pak se souhlasem zřizovatele do dvacátého šestého roku věku**. V uvedených případech, pokud jde o přípravu na výkon povolání nebo pracovní činnosti, spolupracuje ředitel školy s Úřadem práce České republiky - krajskou pobočkou a pobočkou pro hlavní město Prahu.
- **(3)** Pro osoby, které nezískaly základní vzdělání, může základní a střední škola po projednání se zřizovatelem a krajským úřadem organizovat v souladu s rámcovým vzdělávacím programem základního vzdělávání kurzy pro získání základního vzdělání. Krajský úřad ve spolupráci se zřizovateli a řediteli škol zajistí ve svém správním obvodu dostupnost kursů pro získání základního vzdělání v dálkové formě vzdělávání.

Školský zákon

Zákon č. 561/2004 Sb.

Střední vzdělávání

§ 58

Stupně středního vzdělání

(1) Úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu středního vzdělávání se dosahuje těchto stupňů vzdělání:

- a) střední vzdělání,
- b) střední vzdělání s výučním listem,
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou.

(2) Střední vzdělání získá žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce 1 roku nebo 2 let denní formy vzdělávání.

(3) Střední vzdělání s výučním listem získá žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce 2 nebo 3 let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem (§ 84).

(4) Střední vzdělání s maturitní zkouškou získá žák úspěšným ukončením vzdělávacích programů šestiletého nebo osmiletého gymnázia, vzdělávacího programu v délce 4 let denní formy vzdělávání, vzdělávacího programu nástavbového studia (§ 83) v délce 2 let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou (§ 85).

(5) Vláda stanoví nařízením obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, jakož i středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou a středního vzdělání s maturitní zkouškou, jejich návaznost na učební a studijní obory podle předchozích právních předpisů a počet žáků ve skupině na jednoho učitele odborného výcviku.

Změny, novelizace

- Z novely školského zákona od 1.10.2020 **vypuštěn v § 3 Systém vzdělávacích programů odst. O Národním programu rozvoje vzd.**

§ 3 Systém vzdělávacích programů

(1) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo") zpracovává Národní program vzdělávání, projednává jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej vládě k projednání. Vláda předkládá Národní program vzdělávání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ke schválení. Národní program vzdělávání rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. Národní program vzdělávání ministerstvo zveřejňuje vždy způsobem umožňujícím dálkový přístup.

STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Národní program rozvoje vzdělávání
Strategie 2030+

České vzdělání

Historický exkurz po r. 1990

- 90. léta změny v celé Evropě
- V ČR – osnovy, kmenové učivo
- 1995 – standardy školství (základního, středního odborného)
- 1999–2000 pedagogové v ČR usilovali o vyvolání veřejné diskuze o potřebách reformovat školství. Akce jako „Výzva pro 10 milionů“ však brzy skončily bez většího zájmu veřejnosti
- 2000 Rada pro vzdělávací politiku začala pracovat na strategickém dokumentu, který se měl stát součástí dlouhodobého plánu směřování českého školství.
- únor 2001 Bílá kniha
- hlavním cílem vzdělávání osvojení tzv. klíčových kompetenci
- důraz je třeba klást na „vlákna“ společná pro více konceptů, základní strukturu informací a vztahy mezi nimi

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR

Bílá kniha

- prvotně vytyčuje základní myšlenky a teoretický rámec, ze kterých vychází další části dokumentu
- všechny oblasti vzdělávání: předškolní, základní, gymnaziální, odborné, terciární až po vzdělávání dospělých
- **zaveden systém více úrovní vzdělávacích programů (RVP, ŠVP)**
- škola, která získává mnohem větší autonomii
- ucelený systém evaluace, která zahrnuje monitorování, examinaci, komparaci v rámci mezinárodních měřítek.

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR

Bílá kniha

„6“ hlavních strategických linií vzdělávací politiky ČR:

- 1. Realizace celoživotního učení pro všechny
- 2. Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí
- 3. Monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání
- 4. Podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí
- 5. Proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků
- 6. Přejít od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování

Analýza naplnění cílů Bílé knihy (2009)

- [Analýza naplnění bílé knihy.pdf](#)
- Bílá kniha nespĺnila očekávanou úlohu zastřešujícího dokumentu, ze kterého by vycházely všechny dokumenty další.
- Analýza naplnění cílů Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice (Bílé knihy) v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, verze: 13. 3. 2009, která byla vytvořena pracovní skupinou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro otázky regionálního školství
- **Řada opatření v jednotlivých strategických liniích nebyla uskutečněna vůbec. Mnohá z těch, která realizována byla, byla realizována izolovaně, nikoli v zamýšlených komplexních celcích a souvislostech**
- Reformní záměry byly pouze proklamovány, nebyly zajištěny klíčové podmínky pro jejich realizaci, bylo zanedbáno zapojení klíčových aktérů změn. Výmluvným dokladem takového postupu je celá kurikulární reforma.
- Nedostatky, které se projevily při realizaci doporučení Bílé knihy, jsou ovšem charakteristické pro celou vzdělávací politiku v ČR v listopadovém období.
- Klíčový problém: absence systému strategického řízení, který by stanovil jasnou vizi a z ní plynoucí cíle vzdělávací politiky

RVP – pojmy, termín

Cíle vzdělávání

- vybavit žáky potřebnými klíčovými kompetencemi, vzdělanostním základem a připravit je na celoživotní učení a k občanskému i osobnímu uplatnění.

Vzdělávací obsah

- hlavní prostředek vzdělávání žáka a je vymezen tak, aby sloužil k naplňování vzdělávacích záměrů a dosahování vzdělávacích cílů. Vzdělávací obsah je uspořádán do vzdělávacích oblastí. (Př. Fyzika, Dějepis atd.)

Klíčové kompetence

- znamenají schopnost jedince jednat v různých situacích. Tyto schopnosti jsou založeny na zkušenostech, které si žák během aktivní účasti na vzdělávání vytvořil. (Př. kompetence k učení, kompetence k řešení problémů)

Průřezová témata

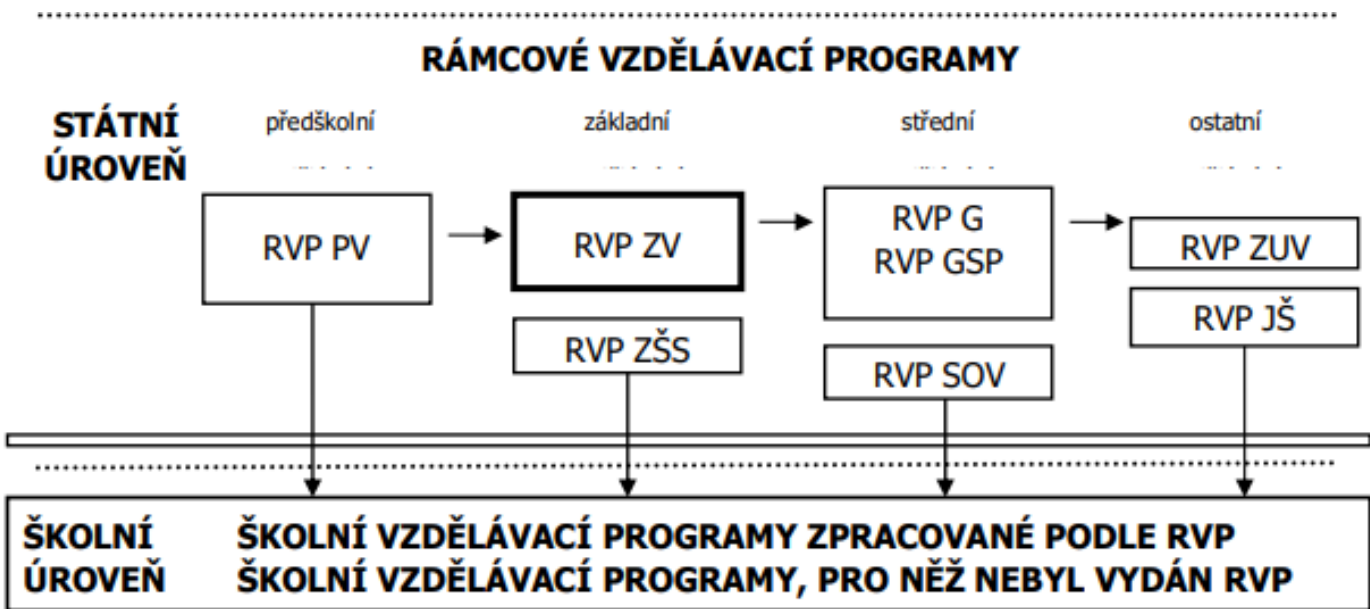
- mají ovlivňovat postoje, jednání a hodnotový systém žáka. Jedná se o formativní prvek, přispívají k rozvoji osobnosti žáka. Do výuky mohou být zařazena buď jako součást jednotlivých předmětů nebo jako samostatné vyučovací předměty. (Př. Multikulturní výchova, Mediální výchova)

Rámcový učební plán

- určuje **minimální časovou dotaci** pro jednotlivé vzdělávací oblasti. Ponechává široký prostor pro variabilitu řešení učebních plánů. Umožňuje školám realizovat své vzdělávací záměry a pružně reagovat na vzdělávací potřeby a zájmy žáka.

Základní rozdělení RVP

- RVP pro úroveň předškolní, základní, střední, ostatní vzdělávání
- Zavádění postupné
- MŠ
- ZŠ 2007 (1. a 6. ročník)
- Gymnázia (vč. dvojjazyčných, sportovních) 2009
- SOŠ postupně od 2009
- ZUŠ 2012

Legenda: RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání; RVP ZŠS – Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální; RVP G – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia; RVP GSP – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou; RVP DG – Rámcový vzdělávací program pro dvojjazyčná gymnázia; RVP SOV – Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání; RVP ZUV – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání; RVP JŠ – Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky

Zdroj: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2021

Ověřování efektivity vzdělávání RVP

- v určitém časovém úseku je nutné ověřit/revidovat, zda RVP stále vyhovují vzdělávacím záměrům, zda cíle a obsahy formulované v RVP odpovídají vývoji společnosti a podporují vzdělávání v souladu s rozvojem vědních disciplín i s každodenním praktickým životem.
- efektivnost - původně byl navržen tzv. kaskádový postup, tzn. že revize nebudou realizovány k jednomu datu, ale postupně budou revidovány jednotlivé vzdělávací oblasti všeobecného vzdělávání a obory středního odborného vzdělávání. V současnosti se hodnotí ten

RVP a ŠVP

Integrace vzdělávacího obsahu

- Propojení vzdělávacího obsahu na úrovni témat, tematických okruhů, případně vzdělávacích oborů oblastí

Očekávané výstupy

- stěžejní část vzdělávacího obsahu všech vzdělávacích oborů
- ověřitelné, měřitelné, mají činnostní povahu, využitelné v běžném životě
- vymezují úroveň, které mají všichni žáci dosáhnout prostřednictvím učiva

ŠVP

- umožnit ředitelům a učitelům rozhodovat o podobě vzdělávání na své škole a posílit jejich zodpovědnost za obsah a kvalitu vzdělávání

ŠVP – kritika, úskalí

- ŠVP ve většině škol nesplnila očekávání, že se stane katalyzátorem proměny vzdělávání
- **Porozumění – neporozumění – umělý jazyk RVP**
- Plošné zavedení jediného modelu rozvoje školy založeného na tvorbě ŠVP podle stanoveného RVP do značné míry omezilo možnost porovnat přínos této reformy, neboť neexistují alternativy (popř. školy pracující podle starších vzdělávacích programů), s nimiž by mohly být porovnány školy, které prošly reformou.
- *Je zbytečné vést spory, zda jsou (čeští) učitelé tvořiví reflexivní spolutvůrci reformy a kurikula, anebo vyhořelí rutinéři, anebo nekvalifikovaní či špatně připravení začátečníci, již zápasí spíše s otázkami managementu třídy než s otázkami učiva. Nejen, že jsou všechny tyto skupiny ve školách zastoupeny, ale také pro jednotlivého učitele platí, že může současně být motivován pro tvořivou změnu a ztotožňovat se s reformou, ale (nebo dokonce právě proto) být trvale přetížený, vyčerpaný (Ball et al., 2011), a v praxi tedy nezvládající nároky, které na něj klade reforma (nebo které si on sám klade na sebe). **Na druhou stranu by neměla být přehlížena menšina škol, kde tvorba ŠVP nastartovala reflexivní procesy změny a zlepšila komunikaci mezi učiteli.** Není však známo, zda tyto pozitivní efekty byly časově omezené na dobu vytváření ŠVP nebo zda jsou trvalé (Spurná, 2019).*

Změny v r. 2020 - distanční výuka

- Např. Školský zákon a RVP – viz dále

Zajímavé informace o revizi RVP

- [NUV revize RVP](#)
- [Podkladová studie](#) k revizi RVP ZV pro 2. stupeň, Dominik Dvořák
- Str. 30 a dále

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Cílem Strategie 2030+ je modernizovat vzdělávání tak, aby děti i dospělí obstáli v dynamickém a neustále se měnícím světě 21. století

STRATEGICKÝ CÍL č. 1

Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život

STRATEGICKÝ CÍL č. 2

Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů

PĚT STRATEGICKÝCH LINIÍ

1. Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání
2. Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání
3. Podpora pedagogických pracovníků
4. Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce
5. Zvýšení financování a zajištění jeho stability

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

- MŠMT
- [Text](#)

Prioritní témata pro 1. implementační období

- Podpora předškolního vzdělávání
- Revize RVP ZV a metodická podpora školám
- Podpora a řízení škol
- Inovace oborové soustavy
- Zvyšování kvality vzdělávání ve strukturálně postižených regionech

Klíčové strategické cíle ministerstva

1. Více peněz za kvalitní práci pedagogů

průměrný hrubý nominální plat pedagogických pracovníků minimálně 130 % průměrné hrubé nominální mzdy v ČR a zůstal na této úrovni
zvýšení platu - zvýšení kvality práce pedagogických
navýšení platů nepedagogických pracovníků.

2. Provést revizi kurikula a podpořit implementaci inovovaných RVP do škol

Inovace obsahového rámce jsou nezbytné pro další rozvoj vzdělávání zejména v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání.

Cíle

přizpůsobit RVP požadavkům na občanský a pracovní život absolventů v následujících desetiletích jejich života

stanovit jasné a závazné očekávané výstupy vzdělávání vyplývající z procesu osvojování klíčových kompetencí.

MŠMT podpoří školy v implementaci RVP do školního prostředí například tím, že pro každý RVP připraví k využití modelový školní vzdělávací program a další učební podpory, které školy budou moci využít a přizpůsobit konkrétním podmínkám.

3. Zlepšení řízení škol a školských zařízení zefektivněním spolupráce centra a středního článku řízení (krajské úřady)

- KURIKULUM ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ZAHRANIČNÍ REFORMY V 21. STOLETÍ Dominik Dvořák, Jakub Holec, Michaela Dvořáková, Praha 2018